

տեղնականութեան մէջ մեր տանջա-
նաց գլխաւոր դործիրը նա պիտի ը-
լայ : « Այս ձեր ամեն գարշութիւն-
ները ձեզի գէմ պիտի յարուցանեմ ,
և ձեր գարշութիւնները պիտի մնան
ձեր մէջ , և ձեր ամեն մեղաց ծան-
րութիւնը ձեր վրայ պիտի ծանրա-
բեռնեմ » : Ահա արդի արդարացի
պատուհաս , մարդ բոլորովին համա-
կեալ , բոլորովին շրջապատեալ իւր
մեղքերովը : Այս ինչպէս սուրբն ()
գոտտինոս ալ կ'ըսէ , արդարեւ պէտք
է՛ կարծել , որ անսահման բոլոր եւ
Աստուծոյ գերագոյն բարութիւնը իւր
մէ՛ իր յատուկ ծոցէն արտագրէ մե-
ղաւորաց պատուհաս ըլլաւ բան մը :
Աստուած գերագոյն բարի է , և ինք-
նին միայն բարի կը բղթէ մարդկան ,
ուստի իր թշուառները կործանելու
համար նոյն իսկ անոնց մեղքը կը դար-
ժածէ իրենէ զէնք :

Իսկ մի հարցնէք Վրիտանիոյք ,
թէ ի՞նչ կերպով մեր հաճոյքը մեզ ի
տանջանս պիտի փոխուի : Սուրբ
գիրքը զայն կ'ապացուցանեն , այն որ
ճշմարիտն է՝ կ'ըսէ , ամենակարողը՝
կը գործէ : Բայց և այնպէս եթէ նը
կատենք այն կրից բնաւորութիւննե-
րը , որոց ձեր սիրտը տուած էք , գիւ-
րաւ կրնաք իմանալ որ անոնք կրնան
ձեզ անտանելի պատիժ մը ըլլալ : Ա-
նոնց ամենն ալ իրենց մէջ կը պարու-
նակեն դժնդակ նեղութիւններ ,
աղաղակութիւններ և դառնութիւն-
ներ : Այս ամենը անեղբու թիւն մը
կ'ընեն , որ չը յագեցնան համար կը
վշտաբնին , և ասկէց է սր կը խառնը-
ուի ամենուն մէջ կիրքեր , սրմիք
կ'այլատեալին , և տաժանելի միանգա-
մայն դժնդակ մոլեգնութեան կը փո-
խուին : Անուէր սէրը , եթէ ներուի
ինձ անոր անունը տալ բեմիս վրայ ,
ուսնի իր անստորագրութիւններ , ու-

նի վարանքը և իր գայթ ի գայթ որո-
շումները և նախանձուն դժոխքը և որ
այն ըստ կարգի , զոր չեմ ուզեր ըսել :
Փառամոլութիւնը ուսնի իր ստորկու-
թիւնները , իր խուճապմունքը , իր
կապիւնները ու վախերը , նոյն իսկ իր
բարձրութեան մէջ , որ դրեթէ միշտ
իր գահավիժման չափն է : Ահա հու-
թիւնը վատ կիրք , աշխարհիս մէջ
պժգալի կիրք , կը դիպէ ոչ միայն ա-
նիրաւութիւններ , այլ և տանձերուն
հետ վարունգ : Ահա ուրեմն ի՞նչ ա-
ւելի դիւրին է քան թէ փոխել մեր
կիրքերը ի պատուհաս մեր մեղաց
բառնալով անոնցմէ (որ արդարացի
ալ է) այն դոյզն ինչ քաղցրութիւնը
որով զմեզ կը հրապուրեն , և թողով
միայն դժնդակ վարանմունքները և
դառնութիւնները , որով լի են : Այն
մեղքերը մեզի գէմ , մեր մեղքերը
մեր վրայ , մեր մեղքերը մեր մէջ ,
նեա սայրասուր մեր կրծիցը , դամբան
անտանելի մեր գլխուն վրայ , բոյն
կիզանող մեր աղբքներուն մէջ :

ՊՕՍԻԻԵ

Թարգմանեաց ի գաղղիէիէն
1870 Փետր . 21 Սեպտեմբ . 31
Ի Կ . Պոլս . Դրոյն :

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

Աղգային լրագիրներն իրաւամբ
Աղգային խնդրոց կարգը կը դասեն
Կաթողիկ աղգայնոց խնդիրը Հասու-
նեանի գէմ : Այս ապա պատմութեանց
էջերու մէջ երեւելի գէպքերու կար-
գը պիտի դասուի անտարակոյս , ու
բուն այս աւուր տուած փորձը շա-
տերուն ալ նպաստամտոյց պիտի
ըլայ ասպագային մէջ : Աստի իմա-
տուններէն աւանգեալ պատմութիւ-

ներ հասած են մեզ, որոնք այնպիսի ուղիղ փորձառութիւններ են որ այսչափ դարերու մէջ ալ դարձեալ նոյն դէպքերը նոյա խօսից հետեւութիւնը ցոյց կուտան առանց սխալելու մէկ կէտի մէջ. և եթէ հետեւութեանց մէջ երբէք տարբերութիւն մի տեսնուի, աներկբայ ըլլալու է որ նոյն տարբերութիւն սկզբնաւթիւն ալ տարբերութիւն կայ գէպքին մէջ:

Այս ճշմարիտ պատմութիւններուն հետ կը գտնուին նաեւ տեսակներ, որոնք կատարելապէս իրենց մէջ կը բովանդակեն այն բարոյականները զորոք գէպքերու փորձառութեամբ սորված են: Այս այն առաւիններու մէկն ալ, որ կ'ըսէ. թաշտն մը զոր օրինակ ցին, ըստ որում գժու ար կուգայ իրեն ձու ածել և ձագ հանել. կ'երթայ միւս թռչնոց հաւկիթները կը գողնայ և իրեն կը սեպհակոնէ. և քիչ կամ շատ ժամանակ վրան նստելով ձագ կը հանէ. ձագերը երբ կըսկսին թռչող, և այնուհետեւ կը կաքողանան ինքնիքենին մէկ կամ միւս թռչնոց ընկերանալ, կը թողուն իրենց հաւկիթը պահպանող թռչունը և տնոր տեսակը, և կ'երթան միւս բուն իրենց հաւկիթն ածող թռչնոյն տեսակին երամին կը խառնուին:

Այն առաւին ճիշդ միտքի տոսոր ներկայ գէպքերու մէջ կատարուած կը տեսնեմք: Հռովմայ Ակեղեցւոյ վարդապետներն իրենց արեւմտորի մէջ ունեցած ժողովրդովը ջբաւակա նանալով սկսած են Արեւելեան եկեղեցիներու հօտերը մտնել. և նոցա ժողովուրդներն իրենց միութենէն բաժնելով իրենց միութեանը վրայ յաւելը ցընել:

Սակայն ըստ որում բնութիւնն իր օրէնքը չմոռնար, և բաղմոժամա նակեայ և ճիշդ փորձառութիւններ

ընն անշուշտ կը կատարուին. ըստ որում պատճառին հետեւութին անշտպաղէ. ուստի և Հռովմն ալ այսօր իւր անցեալ գործոց արդիւնքը բողբելու կ'երէ. ի ցաւ իւր օրովն, և ի կործանումն խորխալեալ գորութեանն: Այսն զի հասաւ ժամանակըն, սկսան տեսնել ձագերը որ իրենց կերակրողին աննման են իրենք, և իրենց նմանները միշտ կը փախչին անօրմէն. և նորա մագիղներէն յօշ յօշ կը պատառին շտտ անգամ նորա բողբեալ սրովայնին ի կերակուր:

Այնչին տարիներ և կը մոռցուի [Նիկէնի] և հաստան և ի Ստամբուղ թականներուն անուանց Հռովմոյ անգնդոց մէջ անհետ ընկղմիլը. կը յաջողին հռովմոյեցիք ուրիշներ եւս գտնել միամիտներ (1) իրենց ուսկանը որոտը. կը նուազեն բերկրութիւն և երջանկութեամբ. կը խոտտանան միութիւն, գործերնէն կը հետեւի խոտու թիւն, չըսեմ բռնութիւն: Ուրպէս թէ տան մը մէջ տնտեսական կտուալարութիւն բաժնուած ժամանակը. մէկ եղբայրն բսերսը ես իշտեմ, միւսն բսեր ես կ'իշտեմ, միւս մէկն ալ բսեր թէ. երկուքնուգ ալ կ'իշտայ իշտել, բայց ինձ միայն անկ է պաշտուիլ: Սինդեոս անգին իրենց հայրը ամենուն մի հաւասար կուտայ իշտելն և պաշտելն: Միամիտները կը բռնուին սորտ վարմին մէջ, և երբ կ'սկսին տեսնել նորա միտքն իր գործոց մէջ, այնուհետեւ կը ջանան հեռանալ անօրմէ. բայց ոչ սակաւ դըժուարութեամբ:

Վիչ ժամանակ անցնելով կ'սկսի Հռովմ մանեւ աղգերու մէջ ջիւր փողքն հնչելով իբրեւ թէ ուրախութե

(1) Ոչ միայն Հայերէն ալ և ամեն աղգերէ. ուրում մէջ օր միանգամ սոր կոխած է:

կանչելով. կ'սկսի սիրով կը համոզէ
խաբէրով, կ'որոսայ նենգութեամբ.
կը տանի մեղմով. կը թողու խոժո
ռելով, կը հարցնէ սաստելով. կը հա
բուածէ մոգելով. ուտել կ'ուզէ
ճնշելով. Եթէ որոր չհասկնար միտքն
ինչ է ընկղմեցաւ անշուշտ ամբողջ մար
մնով. և կորսուեցաւ ամենայն կենօր:

Հայ մը որ բուն Հայու ծնունդ
է, նորա ականջացն անլուր է հոռի
մի օրհնութիւնը. Հայուն որդին ոչ
սակաւ ժամանակէ ի վեր նորա վար
մին մէջ բռնուած երբ կը տեսնէ այ
սօր հայութիւն վերքը, կը թօթովէ կամ
թօթովէ կ'ուզէ իւր վզէն օտարին
լուծը. վասն զի կարաւ ձուէն կա
քաւ դուրս կուգայ թէ և իրան ագ
ռաւ նստի. կարաւ ձագը կարաւ
կը մեծնայ թէ և ագռաւը սնուցանէ:
Հայու որդին թող Հոռի մէջ չըր
ջագայի, նա դարձեալ հայ է, թող
Հոռի մայեցին ալ բաւական սեպէր ու
րիշները խաբէրով թէ Հայերն հոռի

մայեցիներ կը ծնին. և ինքն ալ չխա
բուէր թէ այն բուն հոռի մայեցիներ
կը ծնանին հայերէն: Թթենիներու
մէջ որթ ալ կը բուսնի, սակայն ինչ
պէս կարելի է որ կարծեն հասկացող
ները թէ որթն ալ թթենի է. և եթէ
արմաւի հոռնո մը ինկնայ որ և է
անկոյ պարտեղի մը մէջ, արդեօք պի
տի չկարենայ բուսնիլ, կամ թէ երբ
բուսնի այն տունկերէն պիտի բու
նի. չէնէ բուն արմաւ պիտի վեր բե
րէ: Ենամարակցս ենք որ արմաւ պիտ
յառաջ բերէ: Սակայն փորձ և հը
մուտ պարտիզպանը կ'ըսէ որ արմաւն
իր արուին մերձ չեղած պողպեբու
թիւն ունեցած չէ, և չունենար: Ե
հա այսպէս ալ Հայը օտար ազգոյ
մէջ ալ մարդ է, սակայն օտարի մէջ
Հայու ծնունդ ունենալ դժուարա
հաւատարի է. կամ թէ Հայն ուր
ալ ծնանի դարձեալ Հայու արիւն
պիտի ծնանի:

ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ ՎԱՐԳԱՆՍՆԵՐ

Հայոց մեծաց քաջ զօրապետ Մամիկոնեան վեհ Վարդան:
Վարդ գու բուրեալ յիմանալ յայդու մեծի արքայի,
Ընուշ հոտով քաջոր բանից սաստաւածայնոց յինքնդ ձգես,
Օբաղմութիւն արանց քաջաց և գիւցաղանց գոռ մարտկաց:
Վեհ կորովի ի նա յառեալ անքակտելի ուխտ դնեն,
Օհեկեղեցին Հայաստանեաց մի տալ յաւեր թշնամոյն,
Ըլ հալածել զիկնճն վայրի զապականիչ սրբութեանց,
Որ դուն գործէ զսաստաւածատունին այդ ի խելալ յարմատոյն,
Կրկան առնել իւր պիղծ տոկոյն և որջանալ ի նմա:
Քաջեանն Հայոց մեծ բանակին ի զրահ ի դէն վառեցան,
Վրապնդեալ արդարութեան անթափանցիկ ի վահան,
Եւ սաղաւարտն անխոցելի եղին ի գլուխ փրկութեան,
Ինդ որով վարդ յոյժ գեղապանն փողփողելով ծածանին,
Օջրէն հասկաց' որք ի հաղմոյն յարձակ դաշտի շարժեցին:
Եւ իւն սիրոյ սուրբ հայրենեաց աշխոյժ սողեն համայնից: